

Волинський національний університет
імені Лесі Українки

ACTA PAEDAGOGICA VOLYNIENSES

Випуск 6

Видавничий дім
«Гельветика»
2024

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Вітюк Валентина Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики початкової освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки (*головний редактор*);

Антонюк Володимир Зіновійович, кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної освіти та соціальної роботи, Волинський національний університет імені Лесі Українки (*відповідальний секретар*);

Брушневська Ірина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Ємчик Олександра Григорівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Красонь Катаржина (Krasoń Katarzyna), prof. dr hab, заступник декана з наукової роботи, Сілезький університет у Катовіце, Польща;

Кузава Ірина Борисівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Лякішева Анна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Пріма Дмитро Анатолійович, доктор педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Пріма Раїса Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики початкової освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Семенов Олександр Сергійович, доктор педагогічних наук, доцент, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Семенова Наталія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки.

Журнал ухвалено до друку Вченою радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
20 грудня 2024 р., протокол № 17

Науковий журнал «Acta Paedagogica Volynienses»
zareєстровано Рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення
№ 1834 від 21.12.2023 року.

Мови видання: українська, англійська, німецька, польська, іспанська, французька, болгарська.

«Acta Paedagogica Volynienses» включено до Переліку наукових фахових видань України
категорії Б у галузі педагогічних наук (спеціальності 012 – Дошкільна освіта, 013 – Початкова освіта,
016 – Спеціальна освіта) відповідно до Наказу МОН України
від 29.06.2021 № 735 (додаток 4).

Офіційний сайт видання: www.journals.vnu.volyn.ua/index.php/pedagogy

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2786-4693 (Print)
ISSN 2786-4707 (Online)

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024

УДК 378.016.8:373.3011.3-051

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2024.6.10>

Тамара ШЕВЧУК

кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і методик початкової освіти, Рівненський державний гуманітарний університет, вул. Степана Бандери, 12, м. Рівне, Україна, 33028

ORCID: 0000-0003-4094-7744

Тетяна КОСТОЛОВИЧ

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методик початкової освіти, Рівненський державний гуманітарний університет, вул. Степана Бандери, 12, м. Рівне, Україна, 33028

ORCID: 0000-0001-5284-0296

Ольга ТКАЧУК

старший викладач кафедри теорії і методик початкової освіти, Рівненський державний гуманітарний університет, вул. Степана Бандери, 12, м. Рівне, Україна, 33028

ORCID: 0009-0006-3523-8328

Бібліографічний опис статті: Шевчук, Т., Костолович, Т., Ткачук, О. (2024). Особливості підготовки майбутніх учителів до розвитку креативного мовлення й мовленнєвої комунікації молодших школярів. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 6, 62–69, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2024.6.10>

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МОВЛЕННЯ Й МОВЛЕННЄВОЇ КОМУНІКАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Статтю присвячено проблемі фахової підготовки здобувачів вищої освіти у ЗВО в контексті освітніх реформ.

Мета статті – висвітлити особливості підготовки майбутніх учителів до розвитку креативного мовлення й мовленнєвої комунікації молодших школярів.

На основі аналізу науково-методичної літератури з проблеми дослідження охарактеризовано процес професійної підготовки майбутніх учителів до розвитку креативного мовлення та мовленнєвої комунікації учнів 1-4 класів під час освітньої діяльності як системний, послідовний і творчо спрямований, результатом якого є оволодіння ключовими та предметними компетентностями мовно-літературної освітньої галузі. Розкрито сутність понять «креативне мовлення» як властивість особистості, що вона набуває під час практичної творчої діяльності, і результатом якої є сформованість умінь продукувати нестандартні, нешаблонні власні висловлення; «розвивати креативне мовлення» – систематично цілеспрямовано, спеціально організовувати мовленнєву діяльність здобувачів, під час якої вони мають змогу набувати вмінь та навичок створювати оригінальні тексти, реалізуючи креативні задуми, розвиваючи мовленнєву комунікацію, яку ми розуміємо як породження та інтерпретацію текстів, що мають динамічний характер: можуть змінюватися, доповнюватися під час їх обговорення.

Виокремлено три етапи формування креативного мовлення та мовленнєвої комунікації в здобувачів вищої освіти у процесі занять з дисциплін мовно-літературної освітньої галузі, а саме: мотиваційно-інформативний, імітаційно-евристичний, креативно-діяльнісний. Акцентовано увагу на застосуванні сучасних технологій навчання, що активно впроваджуються в освітній процес початкової школи. Готовність майбутніх педагогів початкової школи визначено за інтегративною ознакою творчої особистості вчителя, компонентами якої є його якісна теоретична та практична підготовленість як фахівця; позитивна мотивація до розвитку креативного мовлення й мовленнєвої комунікації молодших школярів; здатність до коригування власного досвіду застосовувати сучасні технології з врахуванням свого рівня розвитку креативного мовлення та мовленнєвої комунікації та рівня розвитку креативних можливостей молодших школярів.

Зазначено, що від компетентності, творчої активності вчителя залежить креативний розвиток учнів.

Ключові слова: фахова підготовка, креативне мовлення, мовленнєва комунікація, технологія, інтелект карти, блок схеми.

Tamara SHEVCHUK

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Primary Education, Rivne State University of Humanities, Stepana Bandery str., 12, Rivne, Ukraine, 33028
ORCID: 0000-0003-4094-7744

Tatiana KOSTOLOVYCH

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Primary Education, Rivne State University of Humanities, Stepana Bandery str., 12, Rivne, Ukraine, 33028
ORCID: 0000-0001-5284-0296

Olga TKACHUK

Senior Lecturer at the Department of Theory and Methods of Primary Education, Rivne State University of Humanities, Stepana Bandery str., 12, Rivne, Ukraine, 33028
ORCID: 0009-0006-3523-8328

To cite this article: Shevchuk, T., Kostolovych, T., Tkachuk, O. (2024). Osoblyvosti pidhotovky maibutnix uchyteliv do rozvytku kreatyvnoho movlennia y movlennievoi komunikatsii molodshykh shkoliariv [Features of training future primary school teachers for the formation of creative speech and speech communication of junior schoolchildren]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 6, 62–69, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2024.6.10>

FEATURES OF TRAINING FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS FOR THE FORMATION OF CREATIVE SPEECH AND SPEECH COMMUNICATION OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN

The article is devoted to the problem of professional training of higher education students in higher education institutions in the context of educational reforms.

The purpose of the article is to highlight the features of training future teachers to develop creative speech and speech communication of younger schoolchildren.

Based on the analysis of scientific and methodological literature on the research problem, the process of professional training of future teachers to develop creative speech and speech communication of students in grades 1-4 during educational activities is characterized as systematic, consistent and creatively directed, the result of which is the mastery of key and subject competencies of the language and literary educational field. The essence of the concepts of «creative speech» is revealed as a property of the personality that it acquires during practical creative activity, and the result of which is the formation of the skills to produce non-standard own expressions; «to develop creative speech» – systematically, purposefully, specially organize the speech activity of applicants, during which they have the opportunity to acquire the skills and abilities to create original texts, implementing creative ideas, developing speech communication, which we understand as the generation and interpretation of texts that are dynamic in nature: they can change, be supplemented during their discussion.

Three stages of the formation of creative speech and speech communication in applicants for higher education in the process of classes in the disciplines of the language and literary educational field are distinguished, namely: motivational-informative, – imitation-heuristic, creative-activity. Attention is focused on the application of modern learning technologies that are actively introduced into the educational process of primary school. The readiness of future primary school teachers is determined by the integrative characteristic of the teacher's creative personality, the components of which are his qualitative theoretical and practical training as a specialist; positive motivation for the development of creative speech and speech communication of younger schoolchildren; the ability to adjust one's own experience to apply modern technologies, taking into account one's level of development of creative speech and speech communication and the level of development of creative opportunities of younger schoolchildren.

It is noted that the creative development of students depends on the competence and creative activity of the teacher.

Key words: professional training, creative speech, speech communication, technology, intelligence maps, block diagram.

Актуальність проблеми. У Законі «Про повну загальну середню освіту» «кожному учневі гарантовано право на здобуття повної загальної середньої освіти державною мовою в державних, комунальних і корпоративних закладах освіти,

що забезпечують шляхом організації викладання всіх навчальних предметів (інтегрованих курсів) державною мовою» (Pro povnu zahalnu seredniu osvitu: Zakon Ukrainy, 2024). Виконання цієї статті (5, пункт 2) передбачає якісну фахову підготовку

майбутніх учителів початкових класів, що гарантує учням 1–4 класів якісне засвоєння змісту всіх навчальних предметів, зокрема й сукупності мовних знань у процесі вивчення дисциплін мовно-літературної освітньої галузі, які забезпечать сформованість мовленнєвих умінь і навичок у молодших школярів, необхідних їм упродовж усього життя, – а це є завданням ключових компетентностей НУШ – вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною, якщо вона відмінна від державної (Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity, 2018).

Важливість проблеми розвитку креативного мовлення та мовленнєвої комунікації в здобувачів початкової освіти зумовлює необхідність сформованості навичок креативності у майбутніх учителів початкової школи, адже від їхньої компетентності, творчої активності залежить креативний розвиток учнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Креативність, креативне мовлення, креативні здібності були предметом дослідження вітчизняних вчених Корольової Л., Клименка В., Костюка Г., Моляко В., Павленко В., Роменця В., Сисоєвої С. тощо. Висвітленню педагогічних аспектів формування креативного (*творчого*) мовлення та мислення здобувачів початкової освіти присвячені розвідки Воробйової Т., Кульчицької Т., Павленко В., Савченко В. тощо; дидактико-методичних – Артемової О., Антонової О., Вашуленка О., Воєводського О., Подолянчук О. тощо.

Мета дослідження: висвітлити особливості підготовки майбутніх учителів до розвитку креативного мовлення й мовленнєвої комунікації молодших школярів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одне із основних завдань фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи – формування готовності до розвитку мовлення та мовленнєвої комунікації учнів початкових класів на основі інтегрованих системного, компетентнісного й діяльнісного підходів; опанування фаховими компетентностями. Процес професійної підготовки майбутніх учителів до розвитку креативного мовлення та мовленнєвої комунікації учнів 1–4 класів під час освітньої діяльності – системний, послідовний і творчо спрямований, результатом якого є оволодіння ключовими та предметними компетентностями мовно-літературної освітньої галузі.

Термін «креативне мовлення» означає власність особистості, що вона набуває під час практичної творчої діяльності, і підсумком якої є сформованість умінь продукувати нестандартні, нешаблонні, власні висловлення (розповіді, оповідання, казки, фантастичні історії тощо), побудовані на захопливих сюжетах з використанням засобів образної лексики, в основі яких – події, власні відчуття, пережите тощо, тобто власний досвід (Pavlenko, 2016).

Розвивати креативне мовлення – це значить систематично цілеспрямовано, спеціально організовувати мовленнєву діяльність здобувачів, під час якої вони мають змогу набувати вмінь та навичок створювати оригінальні тексти, реалізуючи креативні задуми, розвиваючи мовленнєву комунікацію, яку ми розуміємо як породження та інтерпретацію текстів, що мають динамічний характер: можуть змінюватися, доповнюватися під час обговорення на уроці чи занятті (Oliinyk, 2016).

У процесі занять з дисциплін мовно-літературної освітньої галузі здобувачів вищої освіти розвиток креативного мовлення та мовленнєвої комунікації здійснюємо поетапно:

1. Перший етап – це *мотиваційно-інформативний*. Уся наша робота на цьому етапі була спрямована на розвиток у студентів мотивації до вироблення навичок креативного мовлення й мовленнєвої комунікації та ознайомлення з теорією креативності, її методологією; аналіз Типових освітніх програм НУШ (Typovi osvritni prohramy, 2019) з метою з'ясування, якими уміннями й навичками повинні володіти молодші школярі; створення вмотивованої творчої освітньої діяльності, у процесі якої відбувається дослідження пізнавальних інтересів учнів, дидактичного матеріалу для уроків української мови та читання, на яких передбачається виконання завдань і вправ для визначення значень слів, збагачення словника образною лексикою, складання творчо-логічних, завершено-стилістичних учнівських висловлювань, коментування застосованих виражальних засобів в них; під час обговорення способів розвитку креативного мовлення учнів початкової школи акцентування уваги на практичному смислому спрямуванні набуття учнями навичок креативного мовлення та мовленнєвої комунікації, продукуванні текстів різних за типами та видами, отриманні власного досвіду

під час творчої діяльності, розвитку мислення, уяви, креативних здатностей молодших школярів, збагаченні їхнього словника образною лексикою, формуванні умінь самостійно обирати оригінальні й ефективні способи розв'язання мовних завдань, створювати нові сюжети для висловлювань, вміти доповнити їх елементами новизни, порівняти авторський текст з реальністю, описувати чи усно висловлюватися про побачене або почуте, використовуючи образні слова, вирази тощо, розвивати вміння бачити й передавати власні думки й відчуття, емоції за допомогою слова. Майбутні вчителі повинні зрозуміти, що підґрунтям розвитку креативного мовлення та мовленнєвої комунікації учнів початкових класів є формування креативних міркувань, на основі знань, набутих раніше, наприклад, в попередньому класі, досвіду творчої діяльності школярів. Виконання на уроках української мови вправ і завдань, що потребують креативності, продукування власних творів (усних і письмових), зумовлює ефективне вироблення не тільки текстологічних, а й творчих навичок учнів. Якість сформованості креативного мовлення та мовленнєвої комунікації не можна визначити за кількістю виконаних учнями вправ та завдань на уроці, отриманих високих балів чи досягнень високих рівнів, вона залежить від створення спеціальних ситуацій, у яких би учні невимушено висловлювали власні думки, нові ідеї тощо.

2. Другий етап – *імітаційно-евристичний*. Метою освітньої діяльності на цьому етапі було формування та вдосконалення креативного мовлення та мовленнєвої комунікації студентів, а саме: вміти добирати текстовий матеріал, аналізувати та узагальнювати його, систематизувати приклади, komponувати частини тексту, розширювати та звужувати його зміст, працювати з інтелект-картами й блок-схемами, за якими вміти будувати як усні, так і письмові монологічні та діалогічні тексти.

На практичних заняттях з дисципліни мовно-літературної освітньої галузі для формування зазначених навичок майбутніх учителів початкових класів, застосовуючи досвід британського психолога Тоні Бюзен, практикували складання блоків-схем, які об'єднували в одну інтелект-карту, значення якої в процесі навчання полягало у виробленні умінь опрацювання та перекодування інформації, що, на

думку Гриненка І. (Hrynenko, 2006), Чередніченко Г. (Cherednichenko, 2003), є ключовими у креативній освітній діяльності. Креативність у цьому випадку пов'язана із пошуком дієвих кодових систем, які корисно застосувати до виучуваної інформації і за допомогою яких можна демонструвати головну думку тексту, ключові змістові лінії та взаємозв'язки, що існують між ними. Наприклад, знайомимо студентів зі змістом тексту «Казка про друга» Чумарної М., після чого, працюючи у невеликих групах вони будують блок-схеми для створення спочатку двох монологів: перший – *Комп'ютик був справжнім другом хлопчиків*; другий – *Сашко був справжнім другом хлопчиків*, а пізніше – діалогу *Хто був справжнім другом хлопчиків?* І монологи, і діалог створюють, аналізуючи текст, свої висновки підтверджуючи обґрунтованими аргументами. Під кожним із зазначених загальних питань у прямокутниках, розміщених стовпчиком, записуємо аргументи. Для першого діалогу (*Комп'ютик був справжнім другом хлопчиків*), наприклад, такі: 1) разом проводили час: грали в гру «Космічна подорож»; 2) Комп'ютик розповів хлопчиків про планету Тайн; 3) разом подорожували світом; 4) обом було цікаво під час подорожі, вони насолоджувалися красою планети. Для другого монологу (*Сашко був справжній другом хлопчиків*): 1) разом рибалили; 2) каталися на човні; 3) пірнали в річці; 4) Сашко допомагав хлопчиків розв'язувати завдання з математики; 5) Сашко умів слухати і цікаво розповідати. Далі студенти (представники від кожної групи) виголошують складені монологи і всі разом обговорюють доцільність аргументів, аналізують вживання слів чи словосполучень, їх образність тощо. Для створення діалогу блок-схеми двох монологів об'єднуємо в одну інтелект-карту й майбутні вчителі демонструють складений діалог, стежачи за послідовністю вираження думок та правильністю мовлення. Наступним завданням для однієї групи було інсценізувати уривок казки, використовуючи матеріал створеного діалогу, а для другої – відтворити уривок тексту через пантоміму, зобразивши яскравий образ того чи іншого героя, показавши його переживання невербальним способом. Зазначені завдання, виконані на основі складання інтелект-карти мали за мету креативно репрезентувати зміст казки.

З технологією складання інтелект карт тісно пов'язані методи АбРеСа й концепта, за допомогою яких можна творчо передати зміст тексту, креативно продемонструвати втілення в текст певних смислових ідей.

Абревіація АбРеС розшифровується за складами, з яких вона утворена: Аб – абзац, РЕ – речення, С – слово. Сутність цього методу полягає у згортанні тексту від абзацу до слова. Наведемо приклад роботи над змістом розповіді «Дві колони Божої матері» (за В. Голубєвим, О. Данилюк) із книги «Рівне – місто моє».

Складаємо абзац із трьох речень, у якому лаконічно розкриваємо смисл тексту:

Колону Божої Матері, що біля Свято-Воскресенського собору, встановили у Рівному 1770 року. Тоді в місті трапилася велика біда. Із Західної Європи на схід швидко поширювалася страшна епідемія чуми.

2. Двома реченнями згортаємо інформацію про розвиток наступної дії тексту.

Через сімдесят п'ять років до Рівного прийшла епідемія холери. Рівняни вирішили відреставрувати статую Заступниці – і пошесть відступила.

3. Одним словом передаємо смислову ідею тексту – *Берегиня*.

Опорою для такої роботи над цим текстом була попередньо складена інтелект-карта.

Якщо метою методу АбРеС було згортання змісту тексту, то мета концепту, навпаки, – його розгортання. Метод концепту схожий на сенкан (синквейн) – складання неримованого віршу на п'ять рядків, й синонімічний до прийомів даймонд та діаманта – подання інформації в неримованих віршованих семи рядках. Термін «концепт» – музичний, позначає твір, що виконується сімома голосами чи на семи інструментах, тому, виходячи зі значення слова, треба визначити сім інформаційних рядків тексту.

1 рядок – одне слово, як правило, *іменник*, яким зазначаємо ідею тексту;

2 рядок – два слова – *прикметник + прислівник* (акцентуємо на властивостях досліджуваної дії чи явища);

3 рядок – три дієслова-синоніми, що стосуються дії як результату явища, зазначеного у першому рядку);

4 рядок – чотири дієслова, які б продемонстрували розв'язання проблеми;

5 рядок – два речення, у яких підмет першого стосується іменника першого рядка,

а підмет другого – одного з іменників сьомого рядка.

6 рядок – фраза, що узагальнює проблеми, висвітлені в тексті;

7 рядок – синонімічні іменники, якими підкреслити значимість об'єкта дослідження.

Продемонструємо розгортання інформації на прикладі тексту «Дві колони Божої матері»):
Епідемія.

2. Жахлива, страшно.

3. Повмирали, згинули, пропали.

4. Реставрували, воскресили, встановили, відновили.

5. Швидко поширювалася епідемія чуми. Захисниця міста, статуя Божої Матері, береже рівнян від всіх бід.

6. Щовечора біля статуї Божої Матері запалюють вогні ліхтарів, світло яких вселяє надію, що, навіть у найтемніші часи, життя непереможне.

7. Статуя Божої Матері – берегиня, захисниця, Мадонна.

Така робота дозволяє студентам зосередитися на ключових поняттях та змісті тексту, розвиває не тільки креативне мовлення, але й творчі здібності студентів, стимулює бажання творити тексти нового змісту, висловлювати нові ідеї.

Крім вищезазначених технологій формування креативного мовлення та мовленнєвої комунікації, застосовували такі методи: картографування тексту (навчали студентів графічно систематизувати текст, знаходити внутрішні логічні зв'язки між окремими текстовими частинами, подіями, явищами тощо, озвучувати текст за графічною його організацією); кластер (на основі графічної організації текстового матеріалу досліджували сюжетні лінії тексту); 6W (будували взаємопов'язані питання для аналізу тексту, звертали увагу на способи опису образу персонажу чи дії, події тощо, над якими раніше не задумувалися); РОФТ (застосовували комунікативні уміння та навички під час аналізу текстів, а також у реальних ситуаціях, пов'язаних із життям студентів й співзвучними з досліджуванним текстом).

3 етап – *креативно-діяльнісний*. Освітня діяльність студентів на цьому етапі щодо розвитку креативного мовлення та мовленнєвої комунікації ґрунтувалася на активних самостійних діях здобувачів вищої освіти, а саме: написанні

власних текстів, обґрунтуванні висловлених в них думок та нових ідей, порівнянні авторського змісту з власне створеним і реальністю; розповідь про пережите, події, свідками яких були, тощо. Майбутнім учителям було надано свободу вибору тем, форм, зображально-виражальних засобів під час творення текстів, оптимальних та оригінальних способів виконання вправ та розв'язання креативних завдань.

Плануючи роботу на практичних заняттях, ми враховували те, що підґрунтя діяльності кожної особистості – це репродуктивна та продуктивна дія. В основі репродуктивної дії – пам'ять, тобто людина повторює або відтворює те, що їй відомо, традиційне, усталене, а продуктивна дія передбачає креативність, результатом якої є створення чогось нового, індивідуального, властивого окремим особистостям, але не можливе створення нового без знання, опори на традиційне, тому для занять ми використовували і частково творчі вправи та завдання, і творчі. Головним у нашій діяльності було інтегрування програмового лінгвістичного матеріалу й спеціально створеної системи частково творчих та творчих вправ і завдань, які реалізовували, застосовуючи креативні методи та прийоми. Серед найбільш дієвих а) проблемний метод, за допомогою якого створювали проблемні ситуації, під час розв'язання яких формували творчі потреби студентів, спрямовували їх на обмірковування суперечливих дій, подій, явищ тощо в реальних мовленнєвих умовах; б) комплекс оперативних методів, що сприяли висловленню ідей, до яких зараховували прийоми для розвитку креативного мислення, що використовували для демонстрування явищ чи подій з різних боків, а студенти повинні були осмислити та усвідомити їх неоднозначність («Шість капелюхів мислення»), для формулювання та обґрунту-

вання власних ідей («Банк ідей»); для словесного вираження своїх уявлень через виконання творчих завдань після прочитаних текстів, коли студенти були під враженнями від подій, вчинків героїв тощо і проявляли певні емоції («Біном фантазії», «Пошук фантастичних гіпотез»); в) розвивальні методи, за допомогою яких розвивали пошукові, аналітичні здатності здобувачів вищої освіти («Асоціативний куш», «Снігова куля»); г) комунікативний метод, метою застосування якого було залучення студентів до продуктивної креативно-мовленнєвої діяльності у процесі виконання творчих завдань.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, зміст підготовки здобувачів вищої освіти до розвитку креативного мовлення й мовленнєвої комунікації молодших школярів полягає в оволодінні ними знаннями, вміннями й навичками, які сприятимуть успішній фаховій діяльності. Готовність майбутніх педагогів початкової школи визначаємо за інтегративною ознакою творчої особистості вчителя, компонентами якої є його якісна теоретична та практична підготовленість як фахівця; позитивна мотивація до розвитку креативного мовлення й мовленнєвої комунікації молодших школярів; здатність до коригування власного досвіду використовувати форми, методи, прийоми з врахуванням свого рівня розвитку креативного мовлення та мовленнєвої комунікації та рівня розвитку креативних можливостей молодших школярів.

Проаналізовані аспекти підготовки майбутніх учителів початкової школи не вичерпують всіх питань окресленої проблеми. Подальше дослідження зосередимо на створенні системи умов методичної підготовки здобувачів вищої освіти до розвитку креативного мовлення й мовленнєвої комунікації учнів початкової школи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондар Ю. Особливості підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування творчих умінь молодших школярів. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, 1(17), 2022. С. 166–182.
2. Гриненко І. В. Технологія креативного багаторівневого кодування інформації та застосування її у навчанні студентів гуманітарного профілю. *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка*, №4, 2006. С. 211–217.
3. Губенко О. В. Інтегративний підхід до вивчення і розвитку творчих здібностей школярів : метод. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. 161 с.
4. Державний стандарт початкової освіти. *Учитель початкової школи*. 2018. № 4. С. 40–42.
5. Дімітрова-Бурлаєнко С. Д. Генеза поняття «креативна компетентність» у контексті психолого-педагогічних досліджень. *Збірник наукових праць. Педагогіка та психологія*. Вип. 58. Харків, 2017. 58. С. 3–14.

6. Дубяга С. М., Шевченко Ю. М., Фефілова Т. В. Розвиток творчих здібностей майбутнього вчителя початкової школи у процесі навчання у ВНЗ. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 1 (35), 2014. С. 309–317.
7. Олійник О. В. Структура і критерії готовності майбутніх учителів початкової школи до формування конструктивних умінь молодших школярів. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*, Т. 3, 2016. С. 74. 81–84.
8. Павленко В. В. Креативність: сутнісна характеристика поняття. Креативна педагогіка: *наук.-метод. журн. Акадeмія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся»*. Житомир, Вип. 11, 2016. С. 120–131.
9. Про повну загальну середню освіту : Закон України 16.01.2020 р. No 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-2010> (дата звернення: 14.12. 2024).
10. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти». URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/08/20180815.pdf> (дата звернення: 22.12.2024).
11. Роєнко Л. Підготовка вчителя до розвитку літературно-творчих здібностей молодших школярів. *Збірник наукових праць. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. Вип. 2, 2019. С. 128–132.
12. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти: 1–2 та 3–4 класи. Київ : Видавництво «Світос», 2019. 336 с.
13. Турбар Т. В., Пасько, Т. Ю. Особливості розвитку творчих здібностей молодших школярів. *Педагогічні науки: теорія та практика*, (3), 2023. С. 103–108.
14. Чередніченко Г. А. Основні методи розвитку творчих здібностей студентів. *Наука і сучасність. Серія «Педагогічні та історичні науки» : збірн. наук. праць*. Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. Ін-т змісту і методів навчання: Логос. Т. 42, 2003. С. 114–121.
15. Шикір Юлія. Метод «Шість капелюхів мислення»: історія, сутність, переваги. *Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства* : збірн. наук. праць. Вип. 2. Житомир : ФО-П Левковець Н. М., 2020. С. 162–167.

REFERENCES:

1. Bondar Yu. (2022) Osoblyvosti pidhotovky maibutnykh uchyteliv pochatkovoї shkoly do formuvannia tvorchykh umin molodshykh shkoliariv [Peculiarities of training future primary school teachers to form creative skills of younger schoolchildren]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty*, 1(17), 2022. P. 166–182. p. (in Ukrainian)
2. Hrynenko I. (2006) Tekhnolohiia kreatyvnoho bahatorivnevoho koduvannia informatsii ta zastosuvannia yii u navchanni studentiv humanitarnoho profilu [Technology of creative multi-level coding of information and its application in teaching students of the humanities]. *Naukovi zapysky TNPU im. V. Hnatiuka. Seriya: Pedahohika*, № 4, 2006. P. 211–217. (in Ukrainian)
3. Hubenko O. (2020) Intehrativnyi pidkhid do vyvchennia i rozvytku tvorchykh zdibnostei shkoliariv: metod. posib [Integrative approach to the study and development of creative abilities of schoolchildren: methodical manual]. Kyiv : Vydavnychi Dim «Slovo», 2020. 161 p. (in Ukrainian)
4. Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity (2018) [State standard of primary education. Primary school teacher]. *Uchytel pochatkovoї shkoly*. 2018. № 4. P. 40–42. (in Ukrainian)
5. Dimitrova-Burlaenko S. (2017) Geneza poniattia «kreatyvna kompetentnist» u konteksti psykhologo-pedahohichnykh doslidzhen [Genesis of the concept of «creative competence» in the context of psychological and pedagogical research]. *Zbirnyk naukovykh prats. Pedahohika ta psykholohiia*. Vyp. 58. Kharkiv, 2017. 58. P. 3–14. (in Ukrainian)
6. Dubiaha S., Shevchenko Yu., Fefilova T. (2014) Rozvytok tvorchykh zdibnostei maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly u protsesi navchannia u VNZ [Development of creative abilities of a future primary school teacher in the process of studying at a university]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 1 (35), 2014. P. 309–317. (in Ukrainian)
7. Oliinyk O. V. (2016). Struktura i kryteri hotovnosti maibutnykh uchyteliv pochatkovoї shkoly do formuvannia konstruktyvnykh umin molodshykh shkoliariv [Structure and criteria of readiness of future primary school teachers for the formation of constructive skills of younger schoolchildren]. *Zbirnyk naukovykh prats «Pedahohichni nauky»*. Т. 3, 2016. P. 74, 81–84. (in Ukrainian)
8. Pavlenko V. (2016) Kreatyvnist: sutnisna kharakterystyka poniattia [Creativity: essential characteristics of the concept. Creative pedagogy: scientific-methodical]. *Kreatyvna pedahohika : nauk.-metod. zhurnal. Akademiia mizhnarodnoho spivrobitnytstva z kreatyvnoi pedahohiky «Polissia»*. Zhytomyr, Vyp. 11, 2016. P. 120 –131. (in Ukrainian)
9. Pro povnu zahalnu seredniu osvitu: Zakon Ukrainy (2024) [On complete general secondary education: Law of Ukraine]. 16.01.2020 r. No 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-2010> (data zvernennia: 14.12.2024). (in Ukrainian)

10. Profesiyni standart (2024) «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity» [Professional standard «Primary school teacher of a general secondary education institution»]. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/08/20180815.pdf> (data zvernennia: 22.12.2024). (in Ukrainian)
11. Roienko L. (2019) Pidhotovka vchytelia do rozvytku literaturno-tvorchykh zdibnostei molodshykh shkoliariv [*Teacher training for the development of literary and creative abilities of younger schoolchildren*]. Zbirnyk naukovykh prats. Psykholoho-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly. Vyp. 2, 2019. P. 128–132. (in Ukrainian)
12. Typovi osvitni prohramy (2019) dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity: 1–2 ta 3–4 klasy [Typical educational programs for secondary education institutions: 1–2 and 3–4 grades]. Kyiv : Vydavnytstvo «Svitoch», 2019. 336 p. (in Ukrainian)
13. Turbar T., Pasko, T. (2023) Osoblyvosti rozvytku tvorchykh zdibnostei molodshykh shkoliariv [Features of the development of creative abilities of younger schoolchildren]. *Pedahohichni nauky: teoriia ta praktyka*, (3), 2023. P. 103–108. (in Ukrainian)
14. Cherednichenko H. (2003) Osnovni metody rozvytku tvorchykh zdibnostei studentiv [Basic methods of developing students' creative abilities. Science and modernity. Series «Pedagogical and historical sciences»]. *Nauka i suchasnist. Seriia «Pedahohichni ta istorychni nauky»* : zbirn. nauk. prats. Natsionalnyi pedahohichnyi un-t im. M. P. Drahomanova. In-t zmistu i metodiv navchannia: Lohos. T. 42. 2003. P. 114–121. (in Ukrainian)
15. Shykir Y. (2020) Metod «Shist kapeliukhiv myslennia»: istoriia, sutnist, perevahy [The method «Six Thinking Hats»: history, essence, advantages]. *Kreatyvnist osobystosti yak faktor innovatsiinoho rozvytku suspilstva* : zbirn. nauk. prats. Vyp. 2. Zhytomyr: FO-P Levkovets N. M., 2020. P. 162–167. (in Ukrainian)

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

Михайло АНТОНЕЦЬ, Валентина БОРОВА

ВИКОРИСТАННЯ ЛІНГВОДИДАКТИЧНОЇ СПАДЩИНИ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО
В РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....3

Ірина КУПІНА, Ірина РАДЧЕНЯ, Оксана МІЩЕНКО

ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКА ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ФРАЗЕОЛОГІЗМАМИ
НА ПОЗНАЧЕННЯ ПРИРОДИ.....11

РОЗДІЛ 2

ПОЧАТКОВА ОСВІТА

Валентина ВІТЮК, Ольга КИРИЛЮК

ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....16

Людмила ЛУК'ЯНИК

ПРОБЛЕМИ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....22

Наталія МЄЛЄКСЦЕВА

РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКОГО ІНТЕРЕСУ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
ЗАСОБАМИ МЕДІАТЕХНОЛОГІЙ.....29

Лариса ПОНЄДЄЛЬНИК

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ВОЛИНІ. ФОРМУВАННЯ
ТА СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА
(НА ПРИКЛАДІ ІСТОРІЇ ВИПУСКНИКІВ ВНУ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ).....37

Інна РАДЮК

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ХУДОЖНЬОГО КОНСТРУЮВАННЯ..... 44

Галина РУСИН

ФОРМУВАННЯ СІМЕЙНИХ ЦІННОСТЕЙ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ
ЯК ЧИННИК ПРОФІЛАКТИКИ СВІДОМОЇ БЕЗДІТНОСТІ.....50

Тетяна СОРОЧИНСЬКА, Оксана СИНЬЧУК, Оксана ТРЕТЯК

ПРІОРИТЕТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ..... 56

Тамара ШЕВЧУК, Тетяна КОСТОЛОВИЧ, Ольга ТКАЧУК

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ДО РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МОВЛЕННЯ Й МОВЛЕННЄВОЇ КОМУНІКАЦІЇ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ..... 62

РОЗДІЛ 3

СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА

Nadiia MARTYNNENKO, Liliia ZELENSKA, Svitlana TYMCHENKO

INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE PROCESS
OF PROFESSIONAL LANGUAGE TRAINING: CHALLENGES
AND OPPORTUNITIES FOR AVIATION SPECIALISTS.....703

Роман МОСКАЛЕНКО, Віктор БОГУСЛАВСЬКИЙ

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ДО ВИКОНАННЯ
ПРОФЕСІЙНИХ ОBOB'ЯЗКІВ В УМОВАХ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЙ.....77

Роман МОСКАЛЕНКО, Віктор БОГУСЛАВСЬКИЙ

ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО СПІВРОБІТНИКА СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ.....84

Ганна ЧОРНОГЛАЗОВА

ОСВІТНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ
У ЗДОБУВАЧІВ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....91

CONTENTS

SECTION 1

PRE-SCHOOL EDUCATION

Mykhailo ANTONETS, Valentyna BOROVA

USE OF VASIL SUKHOMLYNSKYI LINGUISTIC HERITAGE
IN THE DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN'S SPEECH.....3

Iryna KUPINA, Iryna RADCHENIA

Oksana MISHCHENKO

ENRICHING THE OLDER PRESCHOOL CHILDREN'S VOCABULARY
WITH PHRASEOLOGICAL UNITS DENOTING NATURE.....11

SECTION 2

PRIMARY EDUCATION

Valentyna VITIUK, Olha KYRYLUK

FORMATION OF RHETORICAL COMPETENCE IN FUTURE TEACHERS
OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL.....16

Lyudmila LUKIYANIK

PROBLEMS OF SPEECH DEVELOPMENT OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS.....22

Nataliia MIELIEKIESTSEVA

DEVELOPING THE READING INTEREST OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS USING MEDIA
TECHNOLOGIES.....29

Larysa PONIEDIELNYK

PEDAGOGICAL EDUCATION IN VOLYN. FORMATION AND DEVELOPMENT
OF THE TEACHER'S PERSONALITY (ON THE EXAMPLE OF THE HISTORY
OF THE GRADUATES OF LESYA UKRAINKA VOLYN NATIONAL UNIVERSITY).....37

Inna RADIUK

METHODOLOGICAL ASPECTS OF TRAINING FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS
FOR THE USE OF ART DESIGN TOOLS.....44

Halyna RUSYN

FORMATION OF FAMILY VALUES IN STUDENT YOUTH AS A FACTOR
IN THE PREVENTION OF CONSCIOUS CHILDLESSNESS.....50

Tatiana SOROCHYNSKA, Oksana SYNCHUK, Oksana TRETYAK

PRIORITIES OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRIMARY TEACHERS
IN A HIGHER EDUCATION IN WAR CONDITIONS.....56

Tamara SHEVCHUK, Tatiana KOSTOLOVYCH, Olga TKACHUK

FEATURES OF TRAINING FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS
FOR THE FORMATION OF CREATIVE SPEECH AND SPEECH COMMUNICATION
OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN.....62

SECTION 3

SPECIAL EDUCATION

Nadiia MARTYHENKO, Liliia ZELENSKA, Svitlana TYMCHENKO

INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE PROCESS
OF PROFESSIONAL LANGUAGE TRAINING: CHALLENGES
AND OPPORTUNITIES FOR AVIATION SPECIALISTS.....70

Roman MOSKALENKO, Viktor BOGUSLAVSKY

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASES OF TRAINING FUTURE SPECIALISTS
IN THE FIELD OF SECURITY AND SECURITY TO PERFORM PROFESSIONAL DUTIES
IN EXTREME SITUATIONS.....77

Roman MOSKALENKO, Viktor BOGUSLAVSKY

PREPAREDNESS OF THE FUTURE EMPLOYEE OF THE SECURITY
AND SECURITY SECTOR FOR PROFESSIONAL ACTIVITIES
IN EXTREME CONDITIONS.....

84

Hanna CHORNOHLAZOVA

EDUCATIONAL STRATEGIES FOR DEVELOPING ECOLOGICAL AWARENESS
AMONG TECHNICAL EDUCATION STUDENTS.....

91

ACTA PAEDAGOGICA VOLYNIENSES

Випуск 6

Коректура • Ірина Миколаївна Чудеснова

Комп'ютерна верстка • Алла Олександрівна Марєєва

Підписано до друку: 24.12.2024.

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.

Папір офсет. Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 11,86. Замов. № 0225/170. Наклад 300 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»

65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1

Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@helvetica.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 7623 від 22.06.2022 р.